

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора наук з державного управління, професора, завідувача кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Бондарчук Наталії Володимирівни

на дисертаційну роботу

Коваленко Світлани Володимирівни на тему:

«Механізми державного управління цифровою трансформацією територіально-економічних систем»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дисертаційного дослідження

В Україні чітко регламентовано та визначено стратегічні орієнтири державної політики, яка нерозривно пов'язана з реалізацією концепції цифрової трансформації. Оскільки сталий розвиток територій будь-якого рівня національного чи субрегіонального залежить від низки чинників і, зокрема, стану економіки, сучасних підходів до управління територіальною громадою, застосування новітніх інноваційних технологій задля доступності мешканців громад до соціальних, медичних, освітніх та інших послуг, можливість використовувати цифрові засоби для ефективної діяльності. Тож, ідентифікація перспективних напрямків цифрової трансформації територіально-економічних систем для підвищення самодостатності, розширення потенціалу та освоєння додаткових ресурсів, набуває значущості.

Разом з тим, питання застосування цифрових технологій та їхній вплив на розвиток економічної складової територій на сучасному етапі у науковому середовищі досліджується відносно не так давно. Таким чином, дисертаційне дослідження Коваленко Світлани Володимирівни, яке

розкриває аспекти механізмів державного управління цифровою трансформацією територіально-економічних систем, важлива та актуальна як для подальшого розвитку науки публічного управління та адміністрування, так і практичної роботи органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Національного університету «Чернігівська політехніка» за темою: «Публічне управління та децентралізація влади 2021-2025р.» (номер державної реєстрації 0120U1018152).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Огляд змісту дисертації дав підстави зазначити, що наукові положення, висновки й рекомендації, викладені у науковій роботі, у сукупності вирішують важливе наукове завдання – розробка теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління цифровою трансформацією територіально-економічних систем. Теоретико-методичні положення, практичні рекомендації і висновки, сформульовані дисертанткою, є достовірними. Представлена дисертаційна робота має логічну будову, правильно сформульовану постановку проблеми, визначення завдань, методів та прийомів дослідження. При проведенні дисертаційного дослідження застосовано низку методів, а саме: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, а також нормативно-правовий метод, економіко-статистичного аналізу та стратегічного планування, конкретизації, соціального експерименту, дедуктивних суджень, графічного, схематичного, табличного способів відображення інформації та інші взаємопов'язані загальнонаукові та спеціальні методи, використання яких зумовлено метою та завданнями дисертації і які обґрунтовують наукові результати та висновки і підтверджується практичними пропозиціями та рекомендаціями.

Наукова новизна одержаних результатів

Основними здобутками, що становлять наукову новизну дисертаційного дослідження Коваленко С.В., є *уперше* розроблений механізм стратегічного управління цифровою трансформацією територіально-економічних систем (с.155), в основі якого принципи функціонування, цифровізації, стратегічного управління та методика оцінки рівня цифрових перетворень для здійснення моніторингу адміністративних та демографічних показників, ідентифікації рівня інституційної спроможності, аналізу поточного стану розвитку цифрової інфраструктури та інші важливі складники.

У процесі роботи на дисертацією *удосконалено*: організаційний механізм інформаційного забезпечення територіально-економічних систем, в основі якого закладено використання цифрових та комунікаційних технологій (с.79); Індекс цифрової трансформації територіально-економічної системи, який, на відміну від існуючих, представлений у якості інтегрованого виміру адміністративних та демографічних компонентів, рівня інституційної спроможності, доступності базових е-послуг та рівня розвитку інфраструктури територіально-економічних систем (с.136-147).

Разом з тим, наукові напрацювання авторки слугували тому, що *подальшого розвитку дістали*: понятійно-категоріального апарат теорії публічного управління в частині уточнення таких дефініцій «цифровізація публічного управління» (с.65); «територіально-економічна система» (с.48); виокремлення основних еволюційних етапів цифрової трансформації в Україні (с.53-59); систематизація світового досвіду розвитку електронного урядування (с.82-85) та цифрової конкурентоспроможності країн (с.85-87), що дало змогу визначити орієнтири для імплементації найбільш цінних практик в Україні з розширення державних послуг, поширення інструментів цифрової партисипації; обґрунтування ключових чинників впливу на рівень цифрової трансформації територіально-економічних систем (с.97-115); концептуальні основи визначення пріоритетів публічної політики

цифрового розвитку України в освіті, охороні здоров'я, природокористуванні та просторовому розвитку, транспорті, архівній справі, бізнесі, при наданні публічних послуг населенню, реалізації функцій держави (с.161-170) та інших напрямках; ідентифікація пріоритетних сфер впровадження технологій штучного інтелекту на засадах транспарентності та обліковості, ефективності та оптимізації ресурсів, інклюзивності та рівних можливостей, гнучкості та адаптивності, етичності, відповідальності, захисті приватності та безпеки даних, що сприятиме суттєвому підвищенню якості управлінських рішень, адміністративних послуг, зменшенню корупційного впливу та становлення сервісно-орієнтованої державної політики (с.184-185) тощо.

Практичне значення результатів дослідження

Основні наукові положення дисертаційної роботи доведено до рівня практичних рекомендацій і науково-методичних підходів. Головні висновки та пропозиції, отримані в результаті дослідження, можуть бути використані в управлінській діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Практичне значення роботи підтверджено впровадженням у практичну діяльність, зокрема положення та рекомендації дисертаційного дослідження використані Чернігівською обласною радою при реалізації функцій виконавчим апаратом ради (довідка 02-03/774 від 06.10.2023); Чернігівською районною державною адміністрацією в процесі розробки програмних документів (довідка № 01-36/4192 від 10.10.2023 р); Комунальним закладом «Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ і організацій» (Сіверським центром післядипломної освіти) при підготовці і проведенні семінару «Комунікація в громаді в умовах війни» для територіальних громад Чернігівської області (довідка про використання результатів дисертаційного дослідження № 01-02/444 від 02.10.2023 р.);

Регіональним представництвом Національної ради з питань телебачення і радіомовлення під час проведення тренінгів, організації престурів (довідка про використання результатів дослідження №113 від 13.10.2023 р.).

Науково-методичні розробки та окремі прикладні напрацювання Коваленко С.В. впроваджено у навчальний процес Національного університету «Чернігівська політехніка», а саме: кафедрою менеджменту та адміністрування при проведенні практичних занять з дисципліни «Інформаційна політика та електронне врядування» (довідка №202/08-2269/ВС від 29.12.2023 р.).

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

За результатами дисертаційного дослідження авторкою опубліковано 21 наукова праця, із них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 розділ у монографії, 1 стаття у міжнародному виданні, 14 публікацій апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 5,98 д.а., з яких авторці належить 4,61 д.а.

У вищезазначених наукових публікаціях авторкою дотримано вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тематиці дисертації, та апробації основних положень.

Дотримання принципів академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатнім.

***Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження
на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям
дискусії під час захисту дисертації***

Загалом позитивно оцінюючи представлену дисертаційну роботу, підкреслюючи важливе значення для збагачення основ сучасної теорії публічного управління та адміністрування, практичної діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, водночас слід вказати на дискусійні положення та висловити наступні зауваження.

1. У п 1.1. під час аналізу і систематизації наукових підходів до визначення дефініції «територіальна громада», яку запропоновано розглядати як територіально-економічну систему, доречним було б виокремлення специфічних ознак сільських, селищних та міських територіальних громад. Це додало б більш завершеного вигляду запропонованому трактуванню терміну «територіально-економічна система».

2. У п.1.2. актуалізуючи основні чинники, які вплинули на формування адміністративних процесів в органах публічної влади, розвиток публічних послуг та надання їх в електронному виді, відмічається перевантаження теоретичним матеріалом.

3. У процесі узагальнення світових практик цифрової трансформації публічного управління на основі Індексу розвитку електронного урядування та Індексу цифрової конкурентоспроможності, не достатньо обґрунтовано чому для визначення динаміки змін рейтингових позиціях були обрані ті чи інші країни, дані яких аналізувалися у Табл.2.1.,Табл.2.2.

4. У п.3.2., детально представляючи напрями цифровізації у різних сферах, необхідно було приділити увагу такому чутливому питанню як цифрові рішення для покращення інклюзивності, оскільки для людей з обмеженими можливостями у суспільстві досі існує безліч бар'єрів та проблемних питань, які потребують розв'язання.

5. Ідентифікуючи пріоритетні сфери впровадження технологій штучного інтелекту як ключового компонента цифрових перетворень у п.3.3., на нашу думку, запропоновані засади прозорості та обліковості, ефективності та оптимізації ресурсів, інклюзивності та рівних можливостей, гнучкості та адаптивності, етичності, відповідальності, захисту приватності та безпеки даних, доцільно було б представити у схематичному вигляді для більш чіткого розуміння та посилення позитивного враження від наукової роботи.

Разом з тим, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер, не зменшують загальної високої оцінки теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості та достовірності основних положень дисертації.

Загальна оцінка роботи та її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Коваленко Світлани Володимирівни «Механізми державного управління цифровою трансформацією територіально-економічних систем» є завершеним, цілісним науковим дослідженням, виконаним на актуальну та важливу тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне і практичне значення.

Дисертація оформлена відповідно до вимог наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами) та «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями від 19 травня 2023 р. № 502) та відповідає спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, за формою та змістом відповідає вимогам викладеним у «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 19 травня 2023 р. № 502).

Коваленко Світлана Володимирівна, авторка дисертації «Механізми державного управління цифровою трансформацією територіально-економічних систем», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

Доктор наук з державного управління,
професор, завідувач кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету

Наталія Бондарчук

Підпис Бондарчук Н.В. засвідчую:

Вчений секретар Дніпровського державного
аграрно-економічного університету, доктор
фізико-математичних наук, професор

Олена БЕРЕЗА